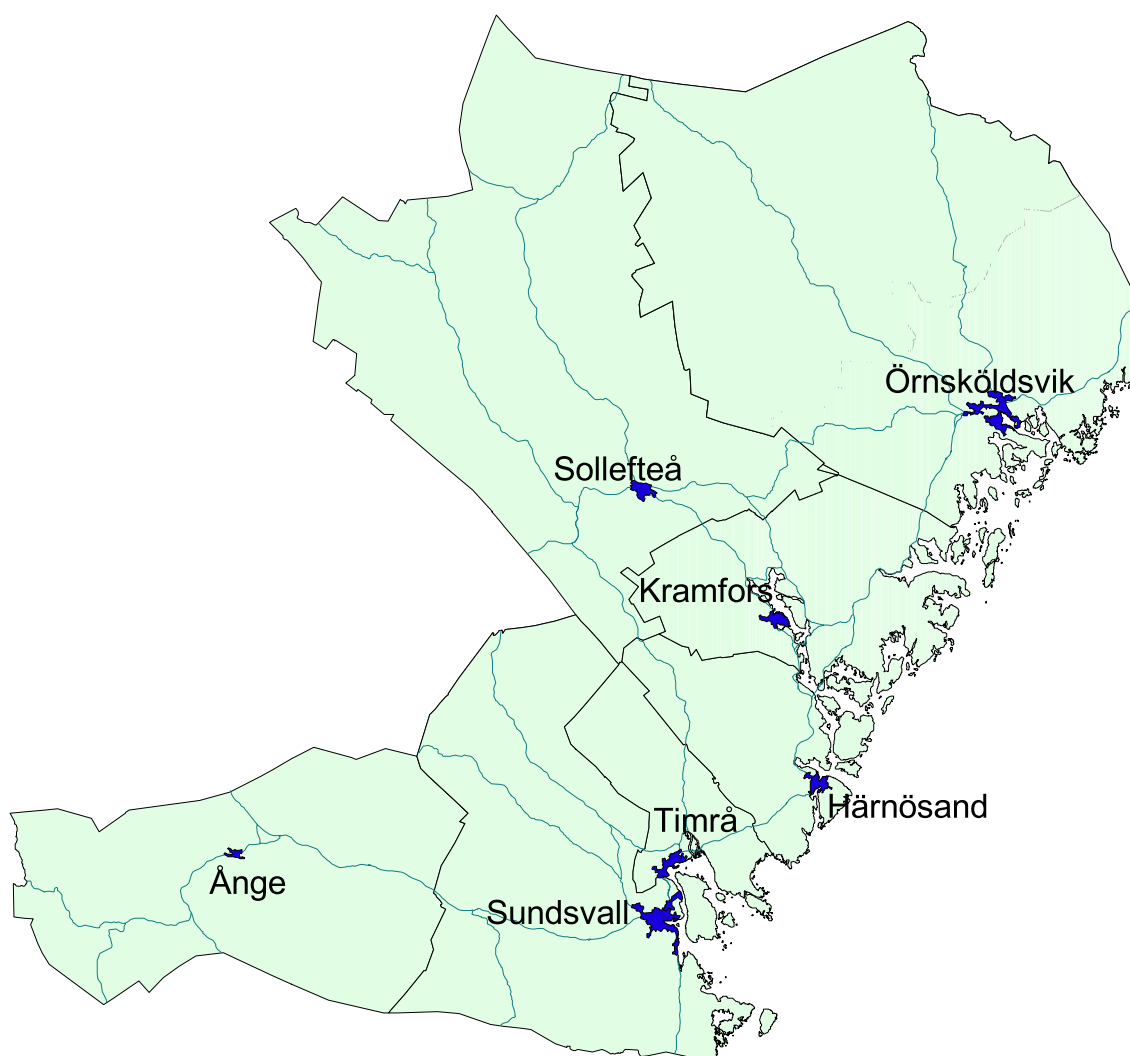


ENTREPRENÖRSANDAN I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Om attityder och värderingar
En undersökning under 2007



INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	2
Beskrivning av undersökningen i Västernorrlands län	3
Sammanfattning i punktform	4
Korta fakta från undersökningen	5
Bakgrund	6
Beskrivning av nyföretagararbetet	8
Om nyföretagandet och företagande i länet	9
Resultat av undersökningen 2007	10
Slutsatser och reflektioner	14
Diagram	17

FÖRORD

Näringslivsklimatet bestäms i hög grad av samhällets/medborgarnas värderingar avspeglade i attityder till och regelverk kring företagande. Västernorrland, med sitt industriarv, stor offentlig sektor och traditionellt genusklimat, som ytterst leder till människors förväntningar på en fungerande marknad för lönearbete, hamnar i regel lågt på ranglistorna vid undersökningar av näringslivsklimatet. För tillväxt i mening av ökad sysselsättning krävs ett fortlöpande tillskott av nya företag. Insatser har de senaste decennierna gjorts för att bidra till ökat nyföretagande och förbättra näringsklimatet, men mycket arbete återstår.

Redan 1996 togs ett nyföretagarprogram fram i Västernorrland, i partnerskap mellan regionala och lokala aktörer. Syftet med programmet var just att förändra attityder till företagande i en positiv riktning och att stimulera nyföretagandet genom att i samverkan kraftsamla lokalt och regionalt. Att arbeta med att stimulera nyföretagande och småföretagande är ett arbete som kräver uthållighet och långsiktighet av beslutsfattare på lokal, regional och nationell nivå. Arbetet i Västernorrlands län har betraktats ur detta perspektiv.

Ambitionen och det övergripande målet var att få igång en process och ett samarbete såväl lokalt som regionalt för att stimulera entreprenörskap. Arbetet har fortlöpande utvärderats för att få en uppfattning om entreprenörsandan utvecklats i en positiv riktning.

Den första undersökningen gjordes redan 1997, dvs. i samband med att arbetet i länet påbörjades. Den andra undersökningen gjordes 1999, den tredje 2001, den fjärde 2003 och den femte 2005. Denna undersökning är den sjätte i Västernorrland och resultatet jämförs med de tidigare genomförda undersökningarna.

I stort har samma frågor ställts vid varje undersökningsomgång. Några frågor har tagits bort och några andra frågor har lagts till. Därför jämförs årets resultat med resultaten från de tidigare undersökningarna när motsvarande frågor har ställts. För vissa frågor är det redan 1997 medan andra frågor ställdes så sent som 2003, för första gången.

Härnösand 2007 09 17

Ingrid Viklands
Länsstyrelsen
Västernorrlands län

Beskrivning av undersökning i Västernorrlands län

Maj/Juni 2007

Population

Personer bosatta i Västernorrlands län i åldern 18 till 55 år.

Urval

Ett stratifierat slumpmässigt urval (OSU) drogs ur befolkningsregistret. Urvalet utformades med syfte att uppnå cirka 150 genomförda intervjuer i vardera Ånge, Timrå, Härnösand, Kramfors och Sollefteå, cirka 250 intervjuer i Örnsköldsvik samt cirka 350 intervjuer i Sundsvall.

Datainsamlingsmetod

Undersökningen genomfördes som en telefonundersökning. Alla intervjuer gjordes från SKOP:s intervjucentraler i Stockholm.

Datainsamlingsperiod

Intervjuerna gjordes under perioden 20 maj och 27 juni 2007.

Svarsfrekvens och bortfall

Det i tele-SKOP använda urvalsförfarandet innebär att en namngiven person har valts och de kan inte ersättas av någon annan person. Brutto urvalet bestod av 2 680 personer. Till 725 var det omöjligt att finna korrekta telefonnummer. Ytterligare 67 personer fick uteslutas ur undersökningen därför att de vistades utomlands under en längre tid, var alltför sjuka för att delta i undersökningen, satt i fängelse, inte hörde tillräckligt bra, hade avlidit eller inte kunde svenska. Det gav ett nettourval om 1 888 personer.

Totalt har intervjuer genomförts med 1 351 personer, vilket motsvarar 72 procent av nettourvalet. Bortfallet uppgår till 28 procent och består dels av 218 personer med vilka det var omöjligt att få kontakt under datainsamlingsperioden, dels av 319 personer som inte ville medverka i undersökningen.

Viktning

Resultaten har viktats (poststratifierats) med avseende på kommun, kön och ålder så att varje delgrupp har den inverkan på totalresultatet som motsvarar dess andel av befolkningen mellan 18 och 55 år i Västernorrlands län.

Sammanfattning i punktform

- Undersökningen är den sjätte utvärderingen av projekt i Västernorrland som syftar till att stimulera nyföretagande, entreprenörskap och förbättrade attityder till företagande. Undersökningen har gjorts under maj/juni månader 2007.
- De tidigare undersökningarna är gjorda 1997, 1999, 2001, 2003 samt 2005. De två första hade rubriken "I huvudet på en klyktattare" och den tredje, fjärde och femte "Entreprenörsandan i Västernorrlands län".
- Målgruppen för attitydundersökningen är den arbetsföra befolkningen 18 – 55 år i länet. Totalt har 1351 invånare besvarat enkäten.
- Det entreprenöriella klimatet i länet och EntreprenörsVärdeIndex (EVI) dvs. de kulturella förutsättningarna för entreprenörskap har förbättrats sedan 1997. I förhållande till 1997 har EVI ökat med 7.5 procentenheter i länet.
- Företagarpotentialen, de som tror sig ha startat ett företag inom en treårsperiod, har ökat från fyra procent 1997 till sex procent 2007 (exkluderat de som redan är företagare).
- Av företagarna har 69 procent svarat att de gärna vill växa. Jämfört med 2003 är det 12 procentenheter fler.
- Av svarspersonerna i undersökningen skulle 38 procent om de fritt fick välja, försörja sig som företagare på hel- eller deltid i stället för som arbetstagare. Vid undersökningstillfället 2001 var det 35 procent som hade det önskemålet. De som också gärna ser att deras barn väljer den försörjningsformen uppgår till 41 procent, vilket är 7 procentenheter fler jämfört med undersökningen 2001.
- Uppfattningen om företagarklimatet har förändrats i positiv riktning mellan 2003 och 2007. Av svaren kan utläsas att Örnsköldsvik har det bästa företagarklimatet i länet.

Korta fakta från undersökningen

Om nyföretagararbetet

I Västernorrlands län har ett nyföretagarprogram tagits fram i partnerskap med regionala och lokala aktörer. Syftet med programmet har varit att förändra attityderna till företagande i en positiv riktning och att stimulera nyföretagandet genom att i samverkan kraftsamla lokalt och regionalt. Förankringsarbetet för projektet påbörjades 1996 och det första projektet startades 1997 för att avslutas vid halvårsskiftet 2000.

Ett nytt projekt startades 2000 och var att betrakta som en fortsättning av tidigare nyföretagarprojekt. Ansatsen för det nya projektet var att fungera som ett stöd till kommunernas egna arbete med att stimulera entreprenörskap i ett vidare perspektiv.

Projektet avslutades vid årsskiftet 2003/2004 och fortsatte återigen i ett nytt projekt i ALMI Västernorrlands regi. ALMI:s projekt avslutas halvårsskiftet 2006.

I samverkan med andra myndigheter och organisationer tog NUTEK fram ett nationellt program för att främja entreprenörskap, för åren 2005 - 2007. Programmet består av fyra delprogram och delprogram 4 handlar om regionala entreprenörsprogram.

NUTEK valde ut sex regioner till att bli pilotregioner inom detta delprogram, sk "Best Practise", utifrån de ansökningar som alla regioner i landet fick möjlighet att lämna in till. Västernorrland blev utsedd till en av dem och Länsstyrelsen i Västernorrland fick återigen ansvar för att arbeta med frågorna.

Arbetet har gått ut på att stimulera vidareutveckling av samverkansmodeller lokalt och lokalt-regionalt och verktyg för entreprenörskapsfrämjande.

Om attityder och värderingar

Det entreprenöriella klimatet i länet har förbättrats. De skillnader som vi kan se när vi jämför resultaten från 1997 är att klimatet successivt har förbättrats. Dock finner vi en viss avmattning 2007 jämfört med 2005.

Om företagarpotentialen

Svarspersonerna 2007 kan i större omfattning än vid undersökningstillfället 1997 tänka sig att vara företagare inom en treårsperiod, nämligen 6 procent jämfört med 4 procent 1997.

Om svarspersonerna 2007

Målgruppen för attitydundersökningen är den arbetsföra befolkningen 18 – 55 år i länet. Totalt har 1351 invånare besvarat enkäten. 16 procent bor i inlandet, 52 procent är män och fördelning mellan åldersgrupperna är 18-25 år (17%), 26-35 år (23%), 36-45 år (29%) och 46-55 år (31%).

Bakgrund

Den regionala problembilden

Västernorrlands industriella historia från mitten av 1800-talet har i huvudsak baserats på tillgången till skogsråvara och energin i länets älvar och mindre vattendrag. Perioder av industriell expansion, som regel finansierad med externt och internationellt kapital, har varit förutsättningar för att industriellt utveckla råvaran till industriprodukter och därmed givit en plattform för tillväxt såväl ekonomiskt som sysselsättningsmässigt.

Någon stark entreprenöriell kultur i länet har inte växt fram eftersom arbetstillfällena och därmed försörjning har kunnat tillhandahållas av de med tiden allt större råvarubearbetande företagen. Den globala ekonomin, vilken länet och länets företag i dag är en integrerad del av, förutsätter strukturrationaliseringar och därmed som regel färre anställda. Även om företagens tillväxt är god innebär inte det med nödvändighet att sysselsättningen ökar.

Den offentliga arbetsmarknaden är större än genomsnittet för landet och beroendet av den offentliga sektorn är särskilt stort i en av kustkommunerna och i inlandet. Den långvariga befolkningsminskningen påverkar möjligheterna för tillväxt inom den offentliga sektorn.

Västernorrland har historiskt sett haft en lägre andel nystartade företag än riket men denna bild har avsevärt förbättrats under senare år. Vi står dock inför samma problem, som hela riket gör, generationsväxling i näringslivet, med en stor andel småföretagare som kommer att pensionera sig under de närmaste åren.

Andelen ungdomar och kvinnor som startar företag ligger idag på ungefär samma nivå som för riket i snitt.

Det är i allt större utsträckning i nya och små företag, snarare än i stora, som nya arbetstillfällen uppstår

Regioner med många småföretag genererar fler nya företag och länder som uppvisar en större ökning av entreprenörsverksamheten tenderar att uppvisa större följande minskningar av arbetslösheten. Entreprenörskap kan även bidra till att främja social och ekonomisk sammanhållning i regioner som släpar efter utvecklingsmässigt, till att stimulera ekonomisk verksamhet och skapande av arbetstillfällen eller till att integrera arbetslösa eller mindre gynnade människor i arbetslivet. För några, som inte kan finna ett vanligt arbete som de är nöjda med, kan valet att bli entreprenör helt eller delvis böttna i ekonomiskt nödtvång. Entreprenörskap kan ge dem utsikter att skapa sig en bättre ställning.

I Sverige har vi relativt sett få entreprenörer

Det finns en mängd undersökningar vilka alla entydigt visar att Sverige relativt sett har få individer som håller på att starta företag. Samtidigt finns det ett stort intresse hos individer att vilja starta företag. Enligt Europabarometerundersökningen föredrar européer att vara anställda framför att vara egenföretagare. Jämfört med EU-genomsnittet på 45 procent skulle så många som 67 procent av medborgarna i Förenta staterna föredra att vara egenföretagare. I Västernorrland var motsvarande resultat 40 procent (Källa: Entreprenörsandan i Västernorrland, 2005)

Global Entrepreneurship Monitor (GEM) är den mest omfattande internationella studien av entreprenöriella aktiviteter. Den visar att drygt 4 procent av den vuxna befolkningen i Sverige är involverad i entreprenöriella aktiviteter. Siffran för Förenta staterna är 11,9 procent, Finland 6,9 procent och Norge 7,5 procent.

Även i jämförelse med 30 andra länder hamnar Sverige i de lägre regionerna på skalan, enligt den senaste GEM-mätningen. En förklaring till den låga entreprenöriella aktiviteten är att vi saknar positiva förebilder. (Källa: Global Entrepreneurship Monitor, 2004)

Entreprenörskap bör främjas allmänt

Entreprenörskap bör främjas allmänt, med särskilt fokus på kvinnor och andra underrepresenterade grupper. Andelen kvinnor som är egenföretagare sträcker sig från 16 procent i Irland till 40 procent i Portugal. I Västernorrland är 31 procent kvinnor bland de som startar nya företag, 2006 års siffror. (Källa: ITPS)

Etniska minoriteter visar prov på gott entreprenörssinne och ännu större förmåga. Befintliga stödtjänster för företag förefaller motsvara deras speciella behov mindre bra. I Västernorrland var andelen nystartare med invandrabakgrund 10 procent, år 2006. (Källa: ITPS)

Generationsskifte och affärsöverlåtelser

Ungefär 40 procent av alla småföretagare i Sverige är över 50 år och ca 20 procent är över 55 år. I genomsnitt överlåter företagaren sitt företag vid 60 år. Situationen i Västernorrland överstämmer med den för riket. Sammantaget innebär det att antalet företag som skall överlåtas kommer att öka under de närmaste åren. Trenden har redan börjat visa sig och dessutom skall man ofta planera en överlåtelse under en längre tid.

Utbildningens roll

Utbildningen bör bidra till att uppmuntra företagande genom att främja rätt tänkesätt, medvetenhet om karriärmöjligheter som entreprenör samt färdigheter. Skolans dominerande fortsärfande av att skola in eleverna i löntagarroller, istället för att stimulera entreprenörsandan. Löntagarmentaliteten är ett hinder mot entreprenörskap och företagsamhet. Det är viktigt hur lärarna arbetar. Att de fungerar som förebilder för eleverna och pedagogiken är avgörande.

Det är viktigt att få till en tydligare koppling mellan skola, samhälle och näringsliv, att utbildningen utgår från det verkliga livet. Utbildningen kan stödja utvecklandet av den medvetenhet och de färdigheter som behövs för att utveckla det tänkesätt och de färdigheter som krävs för företagande, genom att utbildning i entreprenörskap blir en del av skolans läroplan, få entreprenörer till klassrummen, lärlingskap för studerande som ger möjligheter att arbeta med erfarna entreprenörer och mer entreprenörsutbildning vid universitet. Inom lärarutbildningen bör lärarna få insikt och kunskap om de färdigheter och den inställning som krävs för företagande, men även om hur de kan tillämpa denna erfarenhet i undervisningen om företagsamhet i sina skolor.

Tillväxtavtalet 1999 – Tillväxtprogrammet 2004

Tillväxtavtalet för Västernorrlands län 1999 baserades på de arbeten som redan inletts och där lades bl a vikt vid att företagsamhet måste stimuleras från dagis, genom hela skolgången och vidare i vuxenvärlden. Andra syften i tillväxtavtalet var att bedriva utvecklingsarbete kring företagsamhet i utbildningar från förskola/grundskola till högskola för att stimulera entreprenörskap och företagsamhet.

I Tillväxtavtalet betonades att effekterna av arbetet måste ses med ett långsiktigt perspektiv och att det är viktigt med en uthållig och långsiktig finansiering.

I innehållet märks:

- En-ingångs-plats i varje kommun. En mötesplats där nyföretagare kan få hjälp med att utveckla sin affärsidé samt möta andra företagare. Alla aktörer som arbetar med näringslivsutveckling är samlade under ett tak.
- Nätverk skola-näringsliv. För ömsesidiga kontakter och att tidigt ge skolan insikter om företagandets villkor.
- Lärarfortbildning i avseende företagsamhet/entreprenörskap.
- Företagsamhet i skolan.

Ambitionerna utvecklades i Tillväxtprogrammet 2004-2007 inom Åtgärden 1.2 Nyföretagande, entreprenörskap och offensivt näringslivsklimat.

Där beskrivs aktiviteter som ska verka för ett utvecklat entreprenörskap i vid mening.

Dvs;

- bedriva och utveckla arbetet kring företagsamhet, för att stimulera entreprenörskap och företagsamhet i alla utbildningar, från förskola till och med högskola,
- påverka attityder till företagande i en positiv riktning samt
- samordna de aktörer och de aktiviteter, lokalt och regionalt, som arbetar med att utveckla företagande och entreprenörskap.

Vision Västernorrland 2010

I länsstrategin Vision Västernorrland 2010 poängteras behovet av att stimulera de egna initiativen, entreprenörskap och småskaligt företagande samt en satsning och fokusering på utvecklingsbara kluster.

Beskrivning av nyföretagararbetet

Mellan åren 1989 och 1996 minskades länets arbetstillfällen med 17.8 procent. Ett stort arbete inleddes i Västernorrland för att öka tillväxten. Ett av dessa arbeten var ett nyföretagarprogram som togs fram i partnerskap med regionala och lokala aktörer och som startade 1997. Syftet med programmet var just att förändra attityder till företagande i en positiv riktning och att stimulera nyföretagandet genom att i samverkan kraftsamla lokalt och regionalt. Att arbeta med att stimulera nyföretagande och företagsamhet är ett arbete som kräver uthållighet och långsiktighet av beslutsfattare på lokal, regional och nationell nivå. Arbetet i Västernorrlands län har betraktats ur detta perspektiv.

Målet för samarbetet inom detta område var att skapa förutsättningar för ett uthålligt och differentierat näringsliv genom att samarbeta regionalt och lokalt, dvs. från regionen stödjade kommunerna i deras arbete med att stimulera entreprenörskap i ett vidare perspektiv. Med detta menas att stimulera företagsamhet hos våra barn och ungdomar, nyföretagande och företagsutveckling. Samordnade och kontaktskapande aktiviteter har genomförts, erfarenhetsutbyte, mm i samverkan med de kommunala aktörerna och regionala aktörerna. Samarbete har också gjorts med andra regioner såväl nationellt som internationellt (NUTEK m fl.)

Ambitionen och det övergripande målet var att få igång en process och ett samarbete såväl lokalt som regionalt för att stimulera entreprenörskap. Arbetet har fortlöpande utvärderats för att få en uppfattning om entreprenörsandan utvecklats i en positiv riktning.

Den första undersökningen gjordes redan 1997, dvs. i samband med att arbetet i länet påbörjades. Sedan har den upprepats vartannat år för att kunna följa utvecklingen och förändringen i länet.

Det primära målet med verksamheten har varit att få fler nya företag och nya företagare i länet och ett annat mål är att bidra till en positiv förändring av attityderna till företagande. De företag som etableras skall stimuleras till att bli livskraftiga. Affärsidéerna skall utvecklas för att man skall få högre lönsamhet i varje idé och snabbare tillväxt i företagen.

Det lokala perspektivet och förutsättningarna har varit utgångspunkt i detta arbete liksom tillvaratagandet av människors kreativitet och entreprenörsförmåga.

Samtliga kommuner i länet har tagit fram egna program och projekt för att stimulera entreprenörskap och nyföretagande. De kommunala projekten har varit och är finansierade med egna kommunala medel samt medel från länsstyrelsen, arbetsförmedlingen, EG:s strukturfonder, mål 1 och ALMI Företagspartner Västernorrland.

De regionala projekten i länet har, som ovan beskrivits, syftat till att stödja de kommunala insatserna, för att stimulera nyföretagande och entreprenörskap i ett vidare perspektiv, dvs. stimulera företagsamhet hos våra barn och ungdomar, stimulera nyföretagande och företagsutveckling. Projekten har varit finansierade av länsstyrelsen, länsarbetsnämnden, landstinget, NUTEK, ALMI Företagspartner Västernorrland samt EG:s regionala fond, mål 1.

Vidare har syftet varit att befrämja samarbetsformationerna lokalt och regionalt samt initiera nya projekt och arbetsmetoder för att öka nyföretagandet och förbättra entreprenörsandan i länet. Projekten har också verkat för ökad internationalisering av de lokala verksamheterna samt följt upp och utvärderat aktiviteterna.

Om nyföretagandet och företagande i länet

Nyföretagande kan mätas på olika sätt.

- Antal nyregistrerade företag hos Bolagsverket (BV)
- Antal nyregistrerade F.skatt-, F/A skattsedlar hos Skatteverket (SV)
- Antal nyaktiverade företag hos BV och SV, dvs. inkluderar de som har varit vilande
- och som momsregistrerar sig igen.
- Antal nya företag uppgifter från SCB/ITPS, exkluderar ombildningar, jord- och skogsföretag samt hästnäringen.
- Antal nya företag enligt Svenskt Näringslivs bedömningar.
- Antal nya företag enligt Jobs & Societys bedömningar, exkluderar ekonomiska föreningar.

Som vi kan se ovan är definition av nyföretagare komplex. Nyföretagande kan betraktas som enbart helt nystartade företag eller företag som återupptagits efter att ha varit vilande i minst två år. Nyföretagande kan även inkludera de företag som nyregistrerats eller nyaktiverats pga. ägarbyte, ändring av företagsform eller företagsombildning. Den statistik som presenteras i olika sammanhang grundar sig på BV:s statistik, dvs. de företag som registreras hos BV. Västernorrland har, enligt denna statistik, under flera år haft ett lägre nyföretagande än rikssnittet, dock kan vi se en positiv utveckling under 2000-talet.

De som enbart väljer att registrera en F- eller F/A skattsedel kommer inte med i denna statistik. Det vi har varit intresserade av att undersöka är om intresset, för att försörja sig som företagare, har ökat under de år som projekten har verkat. Därför har vi jämfört hur många personer som har registrerat en skattsedel med hur många som registrerat sitt företag hos BV. Vid denna jämförelse mellan de som registrerar sig hos BV och antal nya F- och F/A skattsedlar finner något mer än 42% fler nya företagare i länet. I riket är skillnaden enbart något mer än 20%

Vi drar den slutsatsen att det är mer vanligt i vårt län att välja bort en registrering hos BV eftersom den inte heller är nödvändig eller ett krav för att få bedriva näringsverksamhet. Skattekontoren informerar dessutom om detta. Därför är det detta sätt vi använder när vi mäter nyföretagandet i länet, vi kompletterar BV:s uppgifter med de från skattemyndigheten. Då får vi fram att vi har runt 1500 nya företagare om året.

Överlevnadsgraden bland länets nystartade företag är något bättre än den för riket. Andelen företag som startades år 2001 och fanns kvar år 2003 är för länet 64 procent jämfört med rikets 62 procent. 49 procent av de företagare, som startade 2001 i länet, har svarat att de vill växa jämfört med 42 procent i hela riket (ITPS 2006).

Resultat av undersökningen 2007

Huvudsaklig sysselsättning

De flesta av svarspersonerna har svarat att de yrkesarbetar och så var också fallet vid de tidigare undersökningstillfällena.

5 procent har svarat att de är arbetslösa och det är en andel som ligger på samma nivå som 2005. 7 procent har svarat att de är företagare och 7 procent studerar.

De som tror att de är företagare om tre år (företagarpotentialen)

Svarspersonerna har också fått svara på vad de tror att de gör om tre år. 13 procent har svarat att de tror att de är företagare då. Jämfört med hur stor andel som har svarat att de är företagare idag (7 procent) finner vi en ökning med 6 procentenheter. Detta ser vi som en företagarpotential.

Företagarpotentialen har specialgranskats och 35 procent är kvinnor och 65 procent är män.

Vi kan också avläsa variationer mellan kommunerna. Från 3 procentenheters ökning i Timrå till 7 procentenheter i Ånge och Sundsvall.

2007 jämfört med 1997 visar på en ökad företagarpotential med 2 procentenheter och det är enbart Timrå och Sollefteå som uppvisar en minskning. Ånge har den kraftigaste ökningen med 6 procentenheter.

Åldersgrupperna (26-35-åringarna och 46-55-åringarna) är de grupper som ökat mest mellan åren 1997 och 2007, nämligen en ökning med 4 procentenheter.

9 procent av de som tror att de är företagare om tre år är arbetslösa idag och det är ett värde som nästan ligger på ungefär samma nivå som 1997 (12%). Värdet sjönk under åren -99, -01 och -03 för att sedan öka igen 2005 och 2007.

(Diagram nr 1-3)

Nära förebilder

De allra flesta som är företagare har nära förebilder. De som tror att de är företagare inom en treårsperiod och de som är företagare, har procentuellt fler nära förebilder i sin omgivning jämfört med de som inte har några företagarambitioner. Den grupp av svarspersonerna i länet som har svarat att de inte har några nära förebilder i sin närmaste omgivning domineras av de som saknar arbete. Männerna har i något större utsträckning nära förebilder jämfört med kvinnorna. Samma resultat har varit konstant genom åren.

Var söker de hjälp

Svarspersonerna skulle i första hand vända sig till arbetsförmedlingen om de funderade på att starta företag. Vänner och släktingar kommer på god andra plats.

Jämfört med resultatet 1997 har arbetsförmedlingen och näringslivskontoren blivit mera vanliga som förstahandsval att ta hjälp av, medan bankerna, revisorerna och företagarorganisationerna har blivit litet mindre vanliga att gå till i första hand.

Arbetsförmedlingen är mest känd i Timrå, Sollefteå, Örnsköldsvik och Sundsvall medan kommunens näringslivskontor är mest känt i Ånge, Kramfors och Härnösand.

Uppdelat på vad de gör idag, så är det de som saknar arbete som söker upp arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen är också den organisation som de, som har en anställning, tänker på i första hand och det är också den grupp som nyttjar kommunens näringslivskontor mer än de andra grupperna men de nyttjar även arbetsförmedlingen i stor utsträckning. Företagarna nyttjar banken i första hand och sitt nätverk men även kommunens näringslivskontor i stor utsträckning.

Kvinnorna vänder sig i första hand till arbetsförmedlingen medan männen väljer banken i första hand.

(Diagram nr 4)

Fritt val av försörjningssätt

Vi har också frågat hur de skulle vilja försörja sig om de fritt fick välja och hur de skulle vilja att deras barn skall försörja sig. Här svarar 38 procent att de skulle vilja försörja sig som hel- eller deltidsföretagare. Detta är en ökning jämfört med 2001 då det var 35 procent som valde det alternativet.

Männen väljer detta försörjningssätt i större utsträckning än vad kvinnorna gör. Jämfört med resultaten från 2001 ser vi en ökning bland de arbetslösa med 12 procentenheter och för gruppen 26-35 -åringar med 9 procentenheters ökning. Kvinnorna har också en större ökning jämfört med männen mellan åren 2001 och 2007, 6 procentenheters ökning jämfört med en minskning för männen med 1 procentenhet. Bland kommunerna är det Sollefteå som ligger i topp med 49 procent som helst skulle försörja sig som företagare och Kramfors är enda kommunen där den önskan att försörja sig som företagare ökat jämfört med 2003, nämligen med 3 procentenheter. (Diagram 5)

Totalt i länet svarar 41 procent att de gärna ser sina barn försörja sig som företagare, det är en ökning med 10 procentenheter sedan 2003.

I samband med undersökningen 2003 ändrades urvalet så att vi kunde bryta ner resultaten på kommunnivå och då har vi funnit att Örnsköldsvik, Kramfors och Sollefteå har den största ökningen mellan åren 2003 och 2007 medan Timrå har en minskning med 1 procentenhet. 2007 är det i Sollefteå som svarspersonerna är mest positiva till att deras barn försörjer sig som företagare, nämligen 50 procent har svarat detta. De som fritt skulle välja att försörja sig som företagare och de som gärna ser att deras barn väljer företagande som försörjningssätt, har bättre tillgång till nära förebilder, än de som väljer anställning som försörjningssätt för sig själva och sina barn. (Diagram nr 6)

Företagarna som grupp

Av de som har svarat är 7 procent företagare idag. Av denna grupp var 28 procent kvinnor. 30 procent av de företagande kvinnorna driver sitt företag på deltid medan motsvarande utfall för männen är 13 procent.

Tillväxtviljan är något högre 2007 jämfört med de andra årens utfall. 69 procent av företagarna vill att deras företag ska växa. Kvinnorna är lika intresserade av att deras företag skall växa som männen är och det är i Ånge som vi finner den största tillväxtviljan.

Kunskap om var kommun- och länsmedborgarna kan vända sig för att få hjälp

Mer än hälften av svarspersonerna känner till projekt för att hjälpa de som vill starta företag och för att stimulera företagande. Den största kännedomen finns i Ånge och Örnsköldsvik med 75 procent respektive 68 procent. Det är också i dessa två kommuner som vi finner den kraftigaste ökningen, jämfört med 1997, av andelen som känner till projekt. Kvinnorna har större kännedom om projekt jämfört med männen, 56 procent jämfört med 51 procent.

De som är företagare idag och de som har företagarambitioner inom en treårsperiod är de som har den största kännedomen om projekt, samt de som gärna väljer företagande som försörjningssätt ligger i topp och det är 26-35-åringarna som har den bästa kännedomen. Dock kan vi se en minskning av kännedomen om vi jämför värdena mellan åren 2005 och 2007. Totalt i länet har kännedomen sjunkit med 4 procentenheter mellan dessa två år och det är enbart i Ånge som vi finner en ökning med 2 procentenheter. (Diagram 7)

Uppfattning om svårigheten att driva ett företag i den egna kommunen

Två frågeställningar rör detta frågeområde. Den ena är uppfattningen om det är lätt eller svårt att driva ett företag i den egna kommunen och den andra är uppfattningen om hur det är i jämförelse med andra kommuner i Sverige.

När frågan om det är lätt eller svårt att driva ett företag i den egna kommunen ställdes första gången 2003 var det 33 procent i länet som tyckte att det var *mycket lätt - ganska lätt* att driva företag i den egna kommunen. Det kan jämföras med resultatet från årets undersökning där de två svarsalternativen har fått 43 procent, en ökning med 10 procentenheter.

(Diagram 8-9)

Under 2003, var det 4 procent som tyckte att det verkade *mycket lättare - litet lättare* att driva företag i den egna kommunen jämfört andra kommuner i Sverige. Jämfört med årets utfall där samma svarsalternativ fick 12 procent. En ökning således även på denna fråga med 8 procentenheter.

(Diagram 10-11)

Det bästa företagarklimatet verkar Örnsköldsvik ha enligt svaren på dessa frågor.

Grundläggande värderingar

Vi kan med stor glädje konstatera att det entreprenöriella klimatet i länet har ökat. När vi jämför värdena från 1997 med de värden vi fått för 2007 finner vi att de kulturella förutsättningarna för entreprenörskap har förbättrats. I förhållande till 1997 har EVI ökat med 7.5 procentenheter i länet.

(Diagram nr 12)

EntreprenörsVärdeIndex (EVI, de för entreprenörskap gynnsamma värderingarna)

Det kan vara på sin plats att beskriva hur indexet är konstruerat. Det är ett summerat index för ett antal påståenden, som har ett bevisat samband med entreprenörskap.

Det är 26-35 åringarna som har den största ökningen av värdena mellan åren 1997 – 2007 i denna variabel. Kvinnorna verkar vara mer entreprenöriella än vad männen är och så är också fallet för företagarna som grupp medan de som saknar arbete har de lägsta värdena.

De kulturella förutsättningarna för entreprenörskap är bäst i Örnsköldsvik och Sundsvall. I undersökningen 1997 var det i Sundsvall som de bästa förutsättningarna för entreprenörskap fanns.

Den bästa utvecklingen mellan åren 1997 och 2007, bland länets kommuner har varit i Örnsköldsvik och Sollefteå tätt följt av Ånge. Det är i dessa tre kommuner som vi i denna undersökning finner en något bättre utveckling av de kulturella förutsättningarna för entreprenörskap än genomsnittet för länet mellan åren 1997 och 2007.

Om vi däremot jämför 2007 års resultat med 2005 finner vi en avmattad utveckling och i Timrå finner vi en negativ utveckling medan Ånge har den starkaste positiva utvecklingen.

Slutsatser och reflektioner

Bakgrundsvariabler

Utifrån att de bakgrundsvariabler, som vi har undersökt för svarspersonerna i denna utvärdering, i stort sett är desamma som för befolkningen i länet, anser vi att de specifika frågeställningar som berör attityder till företagande och uppfattning om småföretagens roll, likväl som företagarpotentialen, går att generalisera till att gälla för länet som helhet.

Företagarpotential och nyföretagande

Det har visat sig att 6 procent av svarspersonerna (exklusive de som redan är företagare) år 2007 som tror att de är företagare inom en treårsperiod, vilket kan jämföras med 4 procent 1997. Vi finner också att åldersgruppen mellan 26-35 år är den som uppvisar stor potentiell ökningstakt i förhållande till 1997. Stora satsningar har också gjorts i länet för att stimulera unga människors företagsamhet. Vi har under 2000-talet kunnat visa på en kraftig ökning av nyföretagandet i länet och jämfört med andra län och ofta placerat oss i topp. Trenden under 2007 är att vi kommer att ligga på samma höga nivå som vi uppnått tidigare.

Om vi generaliserar denna undersöknings resultat till det befolkningsunderlag som vi har i länet vad gäller åldersgruppen 18- 55 år så skulle nyföretagande kunna ligga optimalt på över 6000 nystartade företag. Och om vi lutar oss mot GEM-studien som menar att i Sverige är det runt 2 procent som faktiskt startar ett företag så skulle vi i länet kunna ha lite mer än 2000 nya företag per år. Det faktiska utfallet är cirka 1500 per år. Sett ur dessa synvinklar torde det finnas ytterligare potential och en hel del mer att arbeta med för de lokala och regionala aktörerna för att stimulera och stödja de entreprenöriella västernorrälänningarna.

Om de fritt fick välja

Av svarspersonerna har 38 procent svarat att de gärna skulle försörja sig som företagare om de fritt fick välja. Det är en ökning sedan 2001 och Västernorrland ligger därmed nära nivån för EU-genomsnittet.

Svarspersonerna i tre av länets kommuner skiljer ut sig från de andra kommunerna på frågan om hur de skulle föredra att deras barn skulle försörja sig. Det är de kommuner som satsat på konceptet "Open for business". De har en större ökning än de andra kommunerna på svarsalternativet "egen företagare" mellan åren 2003 och 2007.

Vi har också tolkat dessa resultat som att attityder till entreprenörskap är bra i Västernorrland. Här reflekterar vi över att det inte räcker med positiva attityder för att nyföretagandet skall öka, det behövs andra saker också för att människor skall vilja och våga ta steget till att försörja sig som företagare. Vi kan också se att det finns en bra potential och vilja bland länets kvinnor och unga att försörja sig som företagare.

Studier visar genomgående att många skulle vilja vara företagare, men av olika skäl hindras, samt att egna företagare trivs mycket bättre med sitt arbete.

Många kvinnor arbetar inom den offentliga sektorn där möjligheten att utveckla egna idéer och möjligheterna till eget företagande fortfarande är begränsade.

Västernorrlands ungdomar har i stor utsträckning blivit uppmuntrade under sin skoltid att ta ansvar för sin egen framtid och fått möjlighet att prova eget företagande som ett alternativ till att försörja sig som anställd.

Dessa målgrupper har ofta ett delvis annat synsätt och andra värderingar till att driva företag och när de väljer att starta i andra företagsformer med hänsyn till relationer mellan kompanjoner, bör de få det stöd, bemötande och den hjälp de behöver för att komma igång med eget företag.

Entreprenörsandan

Entreprenörsandan i länet har, under de år som nyföretagarprogrammet bedrivits, utvecklats i en positiv riktning. De kulturella förutsättningarna för entreprenörskap har förbättrats på ett märkbart sätt. Lite alarmerande är det dock att utvecklingen visar en tendens att avmattas och att en kommun visar på en negativ utveckling.

Skolans roll

Det finns idag en tydlig ambition att involvera skolan i den lokala och regionala näringslivsutvecklingen. Den svårighet som finns i detta arbete ligger i det sektorsuppdelade tänkandet såväl lokalt som regionalt och även på nationell nivå.

Andra projekt

Det finns utöver de kommunalt ägda projekten ett stort antal projekt lokalt och regionalt, vars syfte är att utveckla entreprenörskap och stimulera företagande för olika grupper i samhället, som invandrare, kvinnor, landsbygdsbefolkning, ungdomar etc. Det finns en viss svårighet att överblicka allt arbete som pågår och risken för dubbelarbete är stor.

Samarbete

Att överbrygga, designa samt driva igenom arbetsmetoder och –modeller, som handlar om att stimulera entreprenörskap i ett vidare perspektiv samt få en samsyn och samarbete mellan projektägare lokalt och regionalt blir de kommande årens uppgift. Det handlar också om att bygga starka strukturer såväl lokalt som regionalt.

Samhällets resurser och vad behövs

Fortfarande är det så att det mesta och de flesta av samhällets resurser för att stimulera entreprenörskap och nyföretagande är riktade till de som saknar arbete. Denna grupp utgör enbart en liten del av den företagarpotential som vi har funnit i undersökningen.

Det finns en stor potential bland de som arbetar och studerar. De som idag har ett yrkesarbete sitter inne med mycket kunskap och erfarenhet och många av dem skulle kunna tänka sig att bli egna företagare. Detta är en målgrupp inför framtiden och det är en målgrupp som med sin erfarenhet troligen kommer att lyckas mycket väl och bli de företagare som så väl behövs i kommunerna. Det är därför ytterst värdefullt att kommunerna fortsätter att arbeta med att försöka nå även denna grupp.

Det handlar om att göra aktiviteter som information, utbildning och rådgivning lättillgängliga. Det handlar om att utveckla arbetsmetoder och –verktyg så att vi får en ännu större flexibilitet av utbudet så att vi kan möta de specifika grupperna som unga människor, ungdomar och utrikesfödda på ett förtjänstfullt sätt.

I arbetet med att ta hand om, stimulera och stödja de personer som har en vilja att försörja sig av egen kraft, är det viktigt att tänka på att tillgång till nära förebilder har ett starkt samband med företagarambitioner.

De rådgivare och andra som arbetar med att stimulera och hjälpa de som funderar på att försörja sig som företagare, bör lägga än mer kraft åt att hjälpa dessa människor att komma till insikt om de har de nödvändiga förutsättningarna samt hjälpa dem med att ställa frågorna:

- Hur ser nätverket ut?
- Finns förebilderna?
- Finns branschkunskundandet?
- Ställer familjen upp?
- etc.

Att skapa kreativa mötesplatser för att befrämja nätverk och synliggöra företagare på ett positivt sätt kan också vara ett sätt att underlätta och förbättra för dessa personer liksom erbjuda möjlighet att få gå som lärling hos en företagare för att dela vardagen.

Entreprenörskultur

Graden av entreprenörskultur i en region utgår från de personliga egenskaper som människor har samt samhällets inställning till företagande. Attityden till företagande och företagare måste grundläggas redan hos barnen och nära förebilder är drivande för utvecklingen av företagsamhet. Med tanke på att de flesta barn och ungdomar inte möter företagande i hemmiljö, av den anledning att Västernorrland är en gammal industriregion, är det särskilt viktigt, i vårt län, att skolan i sin undervisning uppmärksammar företagandet som en av möjligheterna till framtida försörjning.

Det handlar också om att på olika sätt tydliggöra även för vuxna de möjligheter som ligger i företagande som ett självklart alternativ till anställning.

På grund av entreprenörskapets övergripande natur krävs ett samordnat synsätt och en samordnad politik för en fullödig utveckling. Den bör omfatta faktorer inom alla relevanta politikområden, så att de kan verka på ett ömsesidigt förstärkande sätt.

Många länder och ekonomier omprioriterar sina resurser från traditionell småföretagspolitik mot mer renodlad entreprenörskapspolitik. Dessa typer av insatser prioriteras även i officiella dokument från EU och OECD.

För att åstadkomma detta krävs ett horisontellt synsätt så att befintliga medel och resurser kan användas friare mellan olika politikområden och territoriella nivåer. Det handlar om att gå ifrån den projektifiering som har utvecklats i arbetet med att befrämja entreprenörskap i vid bemärkelse, till att avsätta ordinarie medel för denna verksamhet, såväl lokalt som regionalt. Först då kan vi få en hållbar och stark struktur.

Det handlar om att komplettera småföretagspolitik med entreprenörskapspolitik:

- Från att försöka lösa problem i befintliga företag till att skapa fler möjligheter för individer att bli entreprenörer
- Skapa rätt miljö (utbildning, tillgång till resurser/stöd, avregleringar)
- Fokusera på specifika målgrupper
- Att utveckla ett horisontellt/tvärsektoriellt synsätt på alla nivåer

Ungefär 40 % av alla småföretagare i Sverige är över 50 år och ca 20 % är över 55 år. I genomsnitt överlåter företagaren sitt företag vid 60 år. Situationen i Västernorrland överstämmer med den för riket. Sammantaget innebär det att antalet företag som skall överlåtas kommer att öka under de närmaste åren. Trenden har redan börjat visa sig och dessutom skall man ofta planera en överlåtelse under en längre tid. En del av dessa företagare kan vara intresserade av att ta sig an en lärling som på sikt kan ta över/köpa företaget och driva det vidare

ENTREPRENÖRSANDAN I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Om attityder och värderingar
En undersökning under 2007

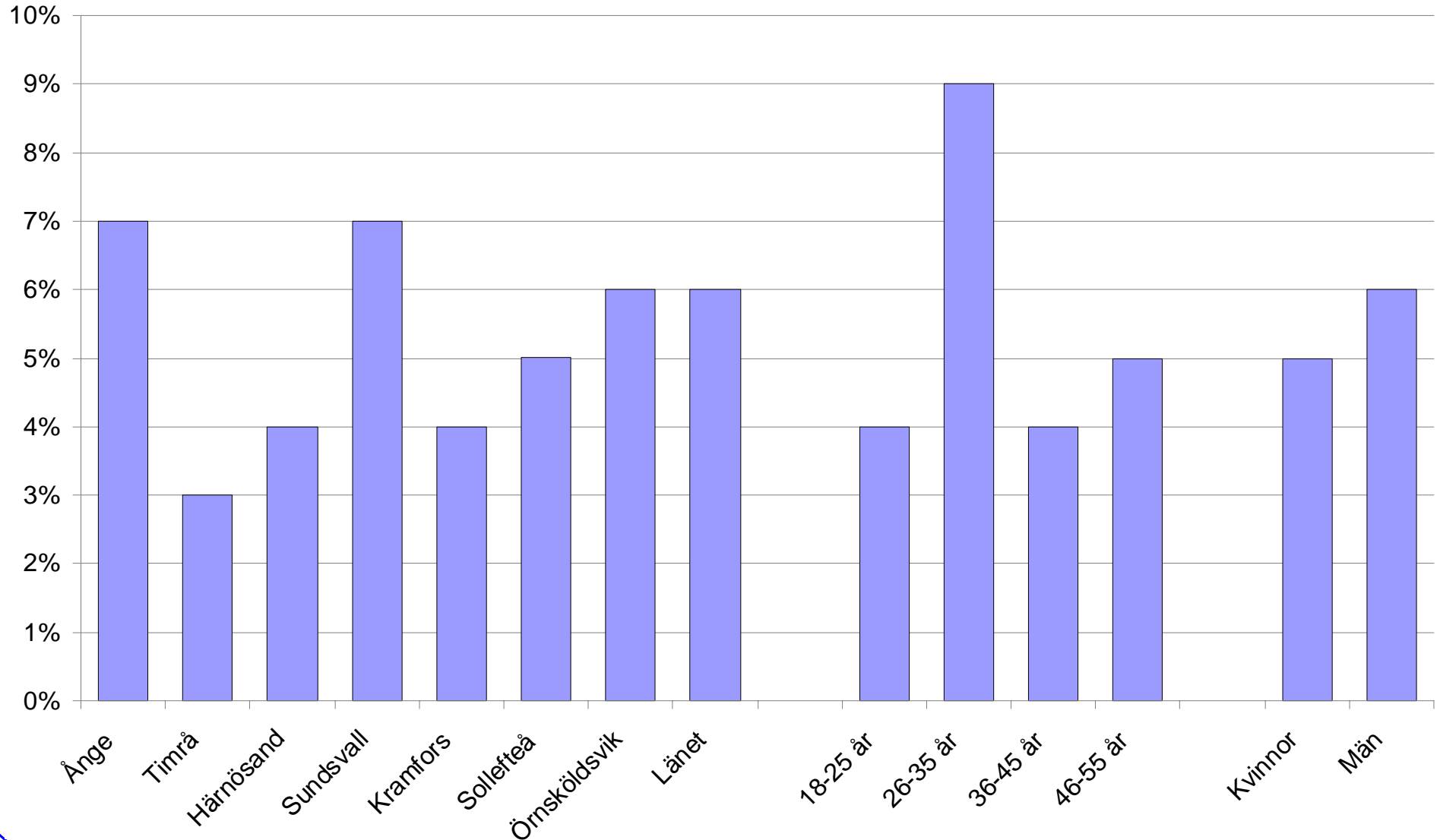
DIAGRAM 1-12

ENTREPRENÖRSANDAN I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Om attityder och värderingar

Diagram nr 1

Företagarpotentialen 2007, Dvs andelen som tror att de är företagare inom tre år,
företagare idag exkluderade

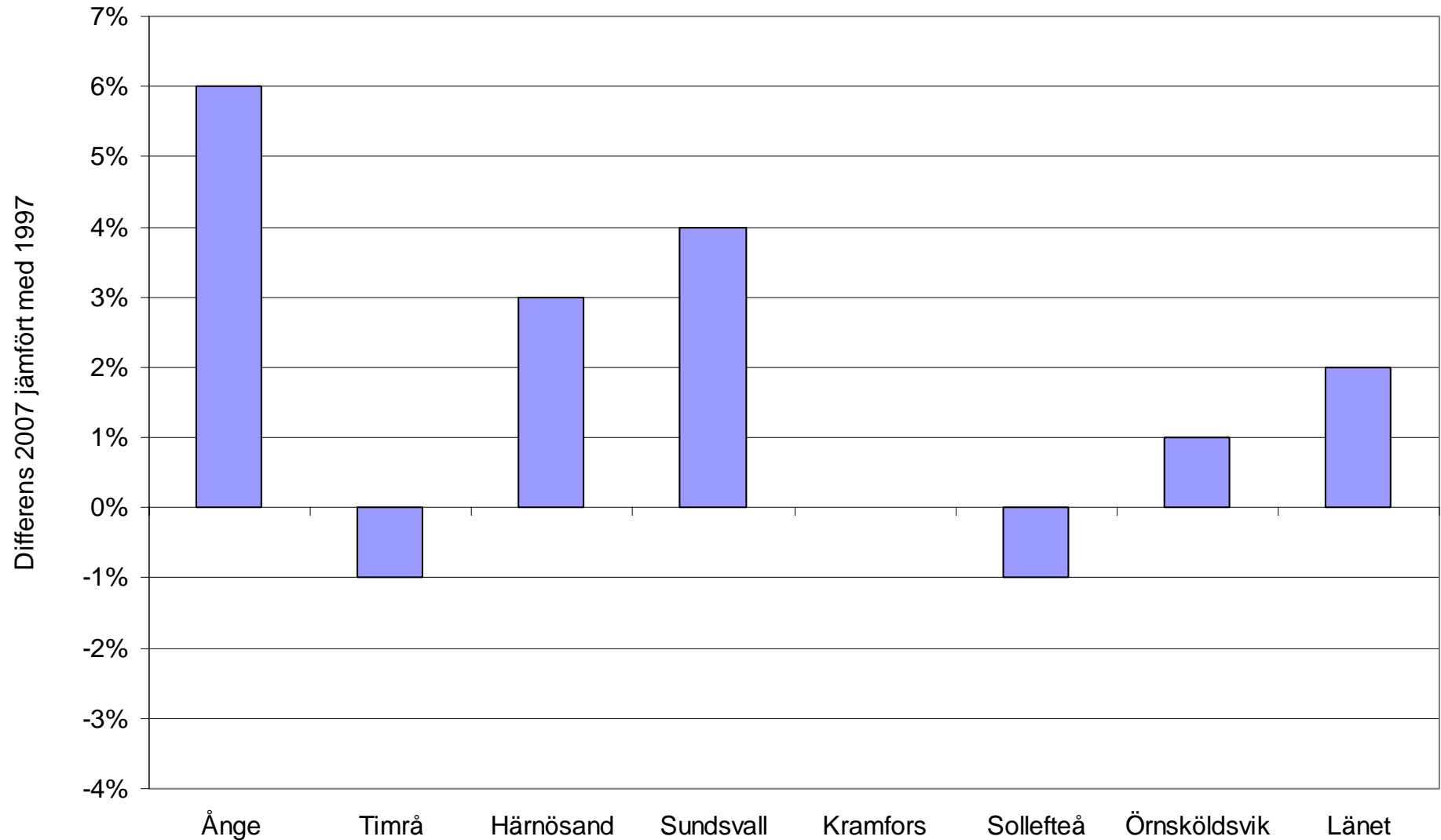


ENTREPRENÖRSANDAN I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Om attityder och värderingar

Diagram nr 2

Skilnad (procentandelar) i potentialen nya företagare, dvs de som tror att de är företagare om tre år, jämfört med vad de gör idag. År 2007 jämfört med 1997, De som redan är företagare är exkluderade

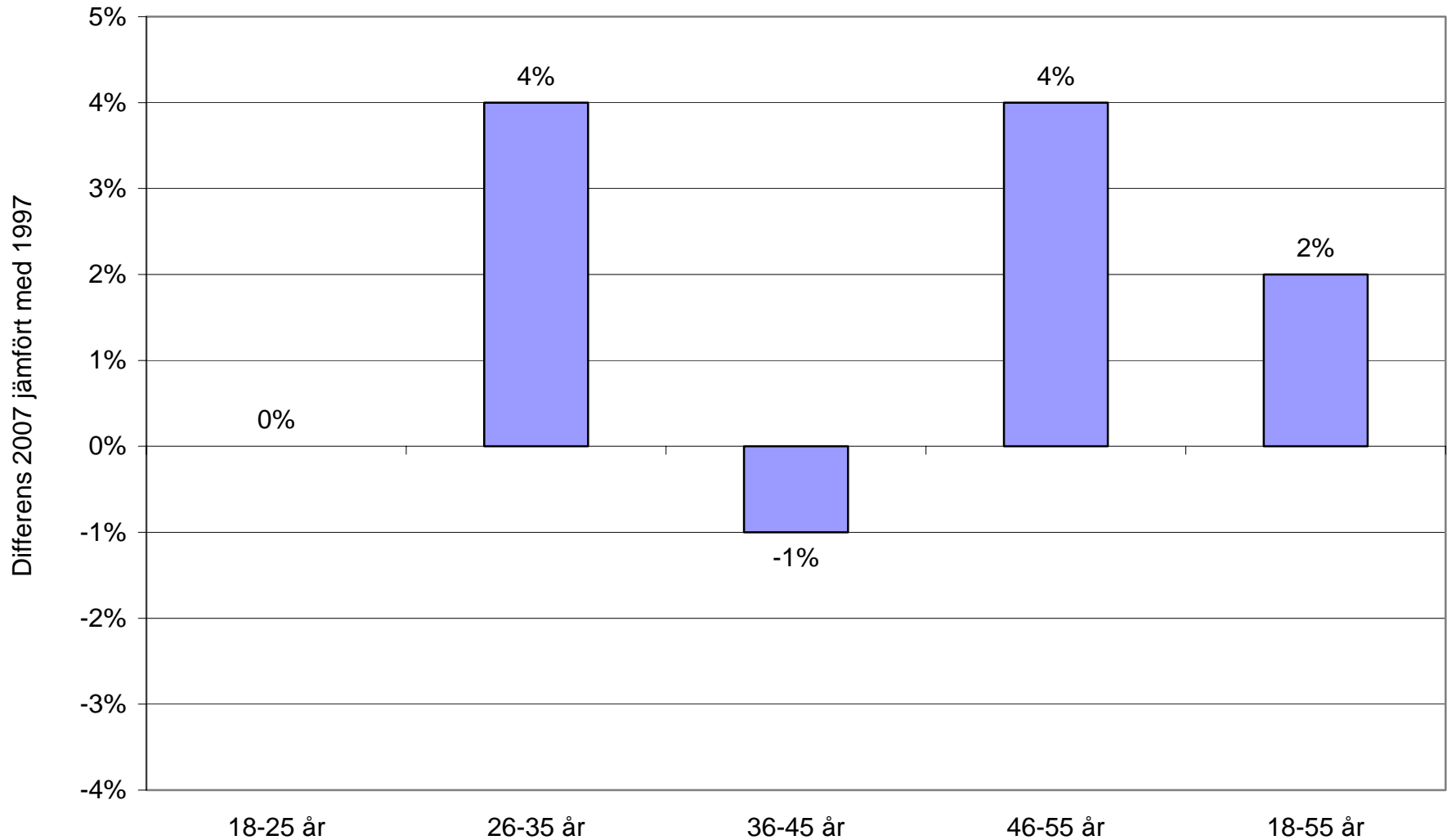


ENTREPRENÖRSANDAN I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Om attityder och värderingar

Diagram nr 3

Skillnad (procentandelar) i potentialen nya företagare på åldersklasser, dvs de som tror att de är företagare om tre år, jämfört med vad de gör idag. År 2007 jämfört med 1997, De som redan är företagare är exkluderade

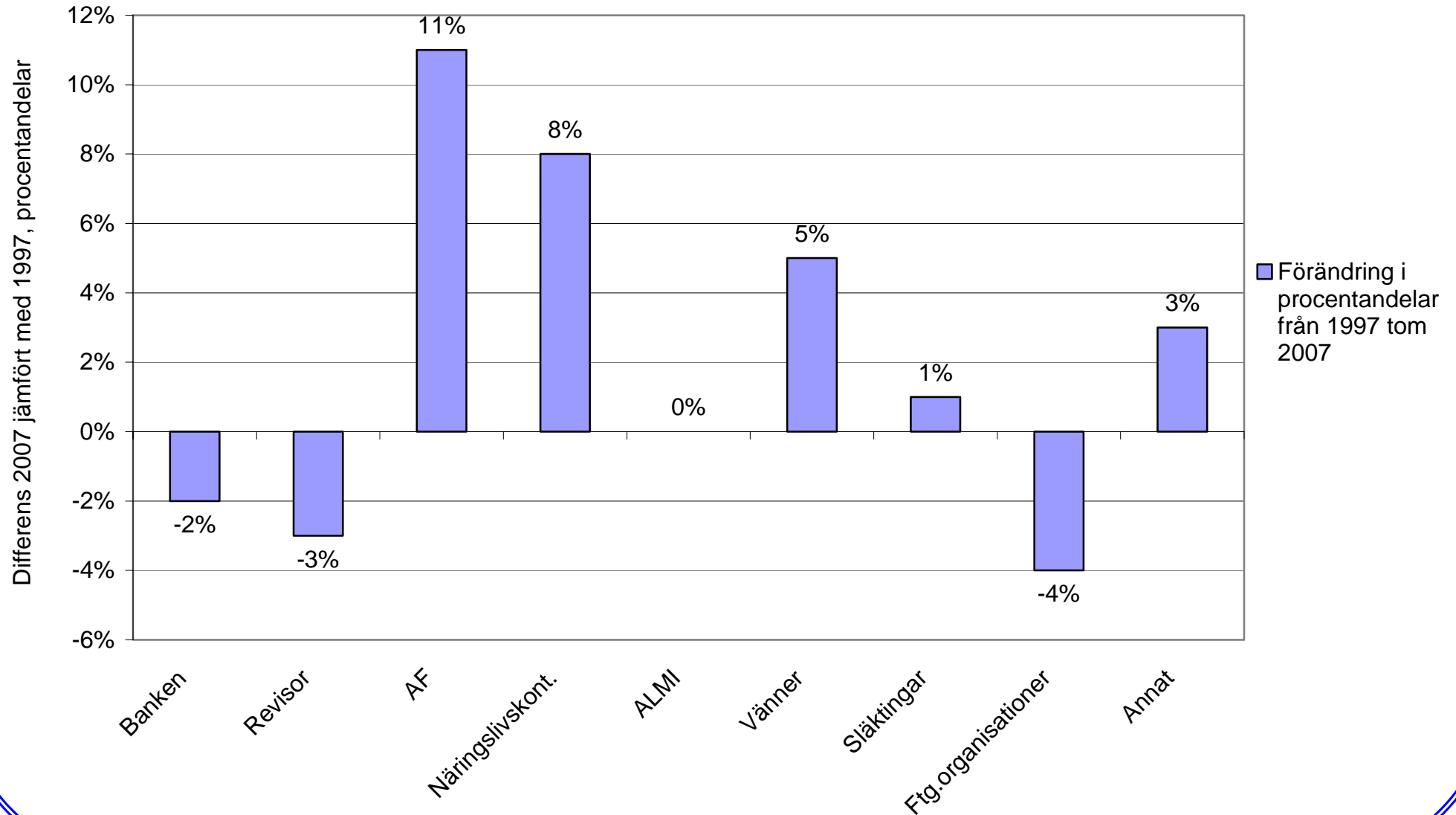


ENTREPRENÖRSANDAN I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Om attityder och värderingar

Diagram nr 4

Var vänder sig Västernorrälänningarna i första hand när de funderar på att starta ett företag?

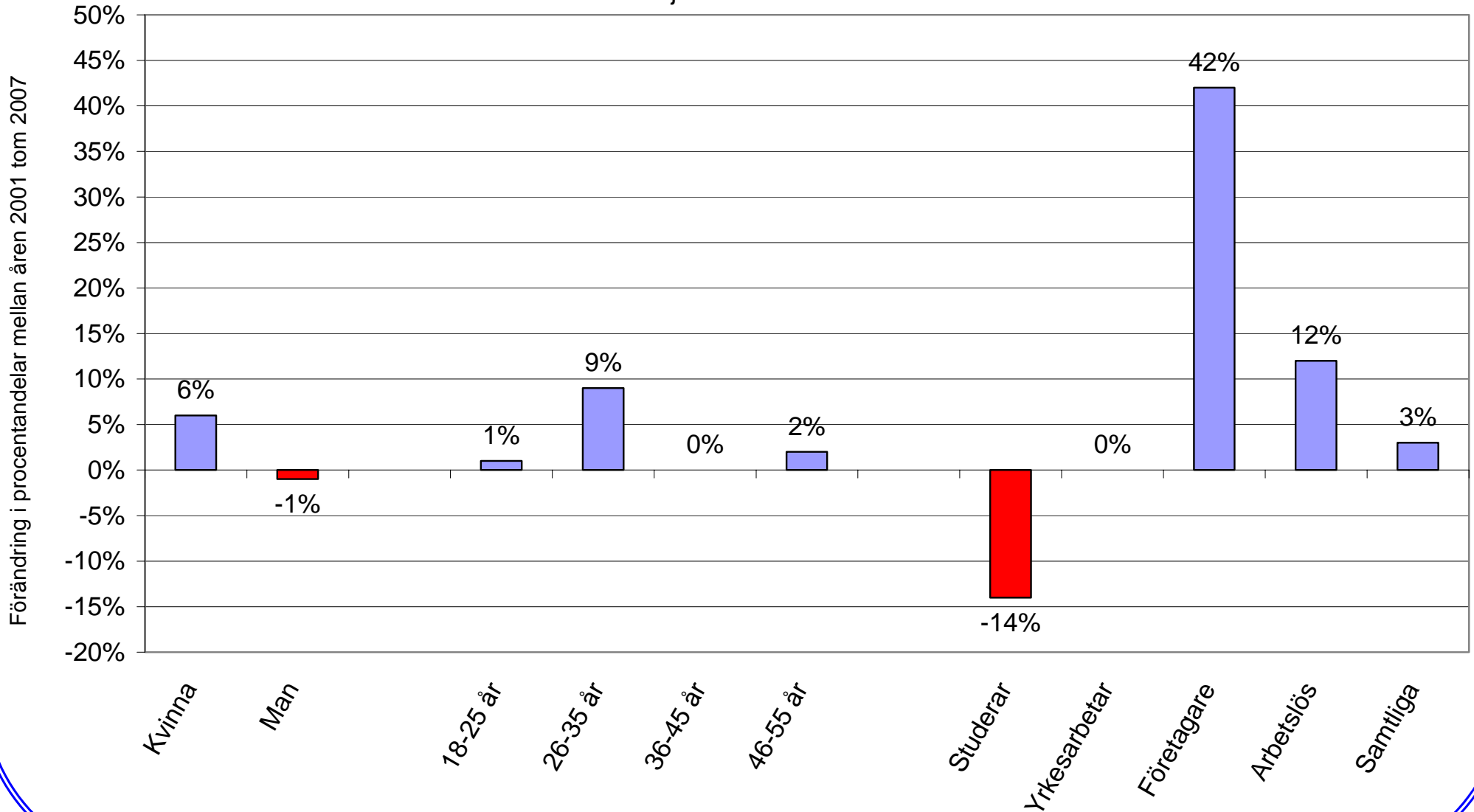


ENTREPRENÖRSANDAN I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Om attityder och värderingar

Diagram nr 5

Förändringar i andelen som svarar att om de fritt fick välja skulle försörja sig som företagare
2007 jämfört med 2001

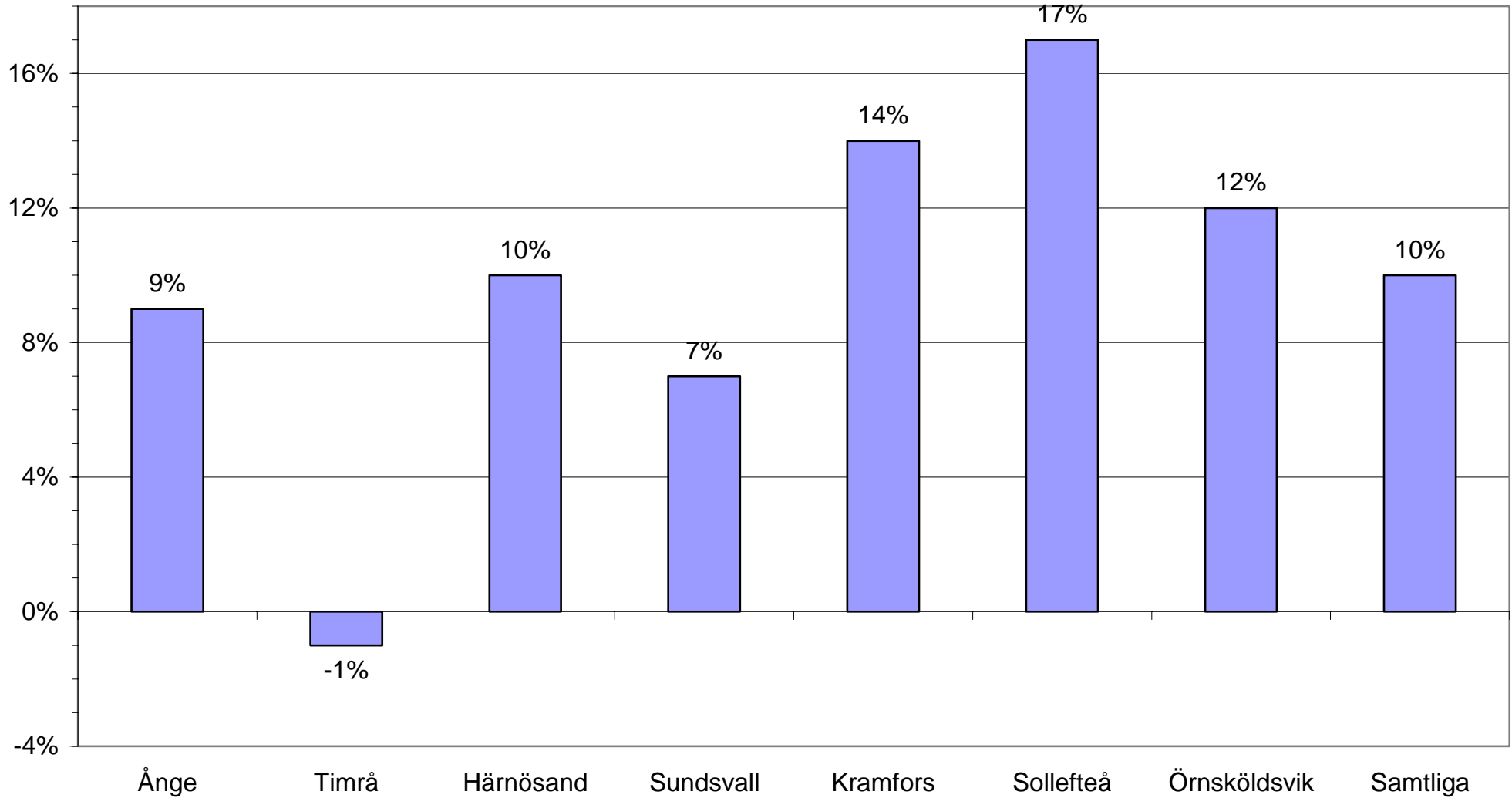


ENTREPRENÖRSANDAN I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Om attityder och värderingar

Diagram nr 6

Andelen föräldrar som skulle föredra att deras barn väljer att försörja sig som företagare



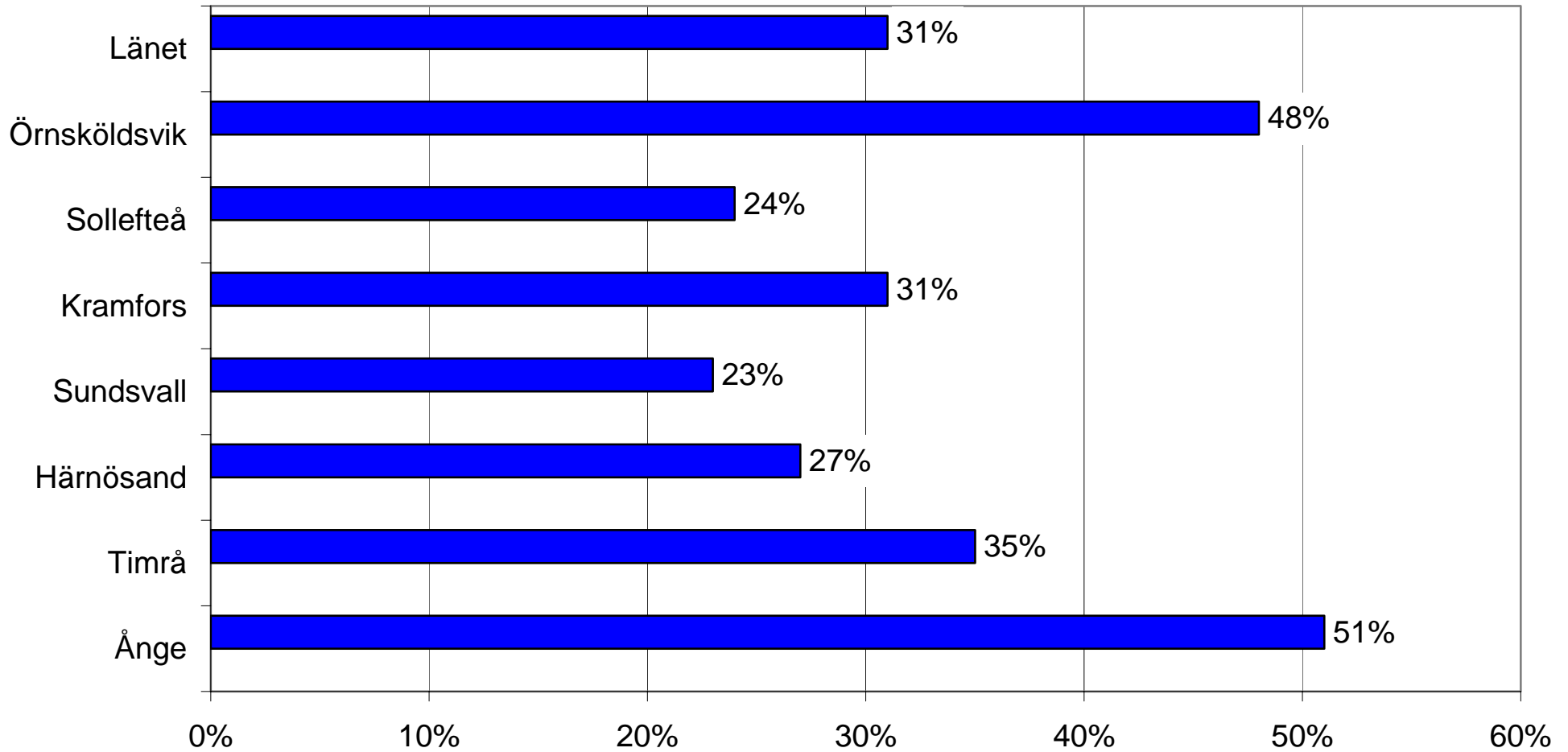
Förändring i procentandelar mellan åren 2003 tom 2007

ENTREPRENÖRSANDAN I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Om attityder och värderingar

Diagram nr 7

Västernorränningar som känner till projekt för att stödja företagandet



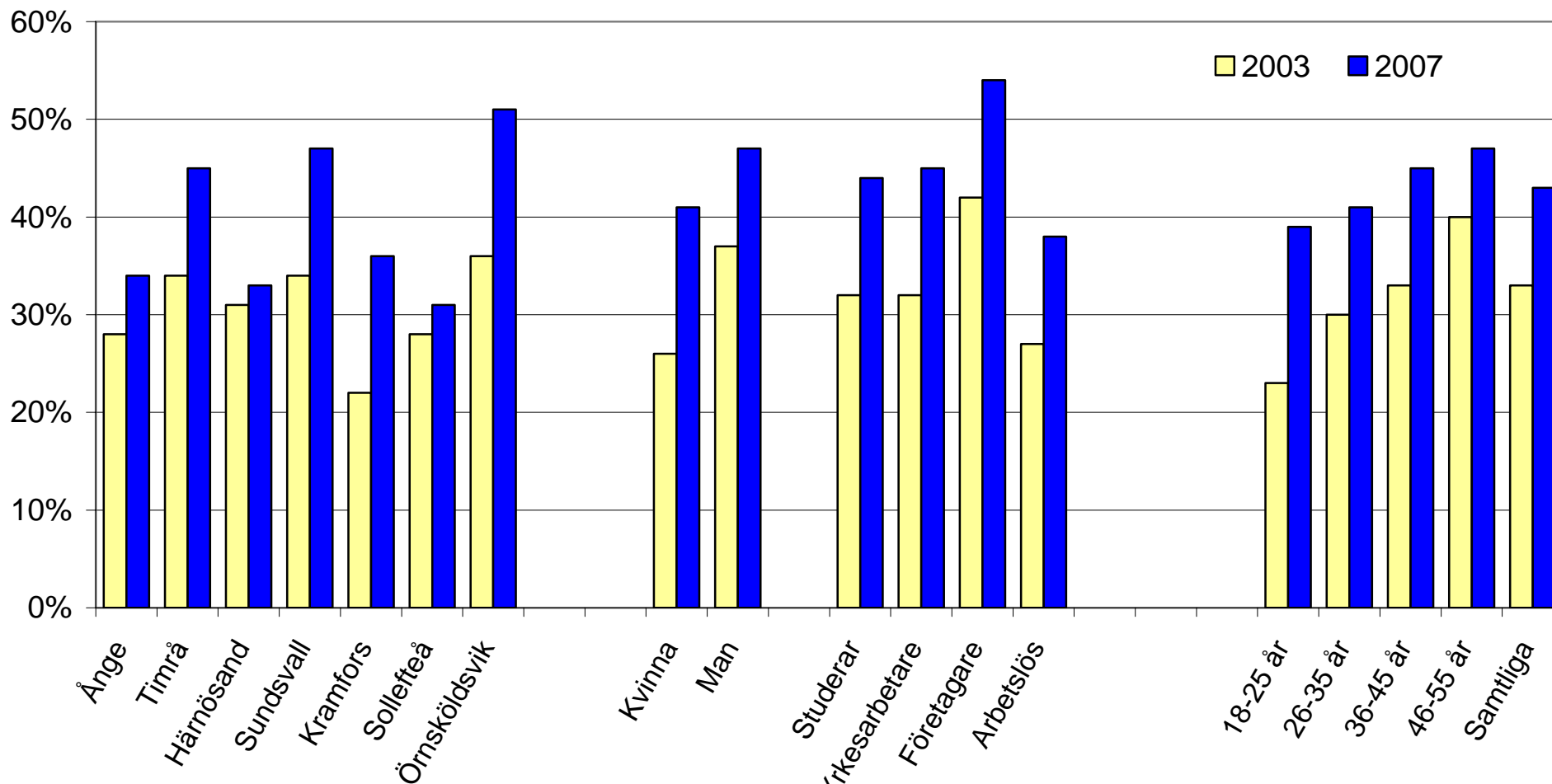
Ökning i procentandelar från 1997 tom 2007

ENTREPRENÖRSANDAN I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Om attityder och värderingar

Diagram nr 8

Västernorränningarnas uppfattning om hur det är att driva företag i den egna kommunen



Svarsalternativen mycket lätt - ganska lätt

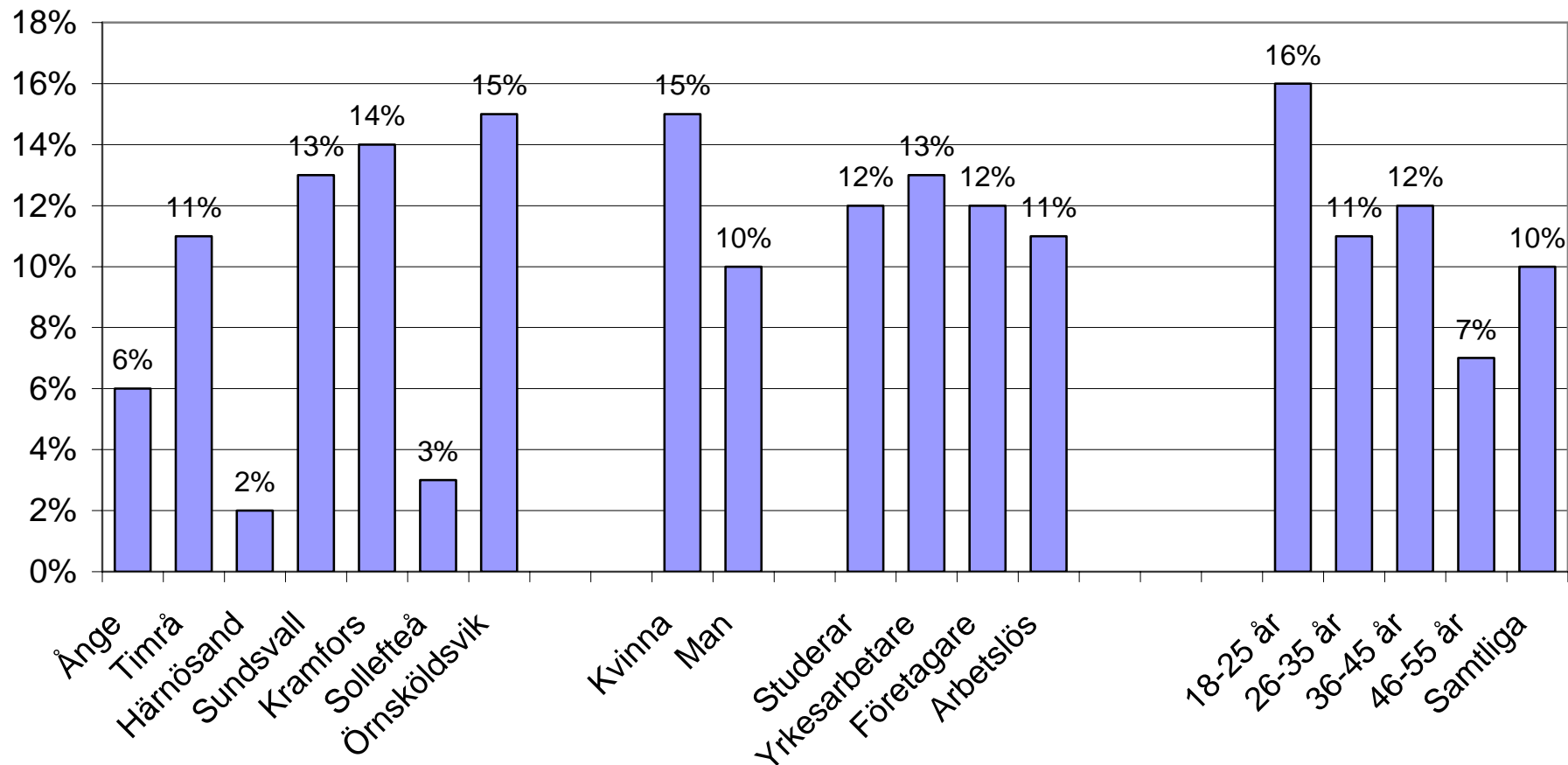
4-gradig skala

ENTREPRENÖRSANDAN I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Om attityder och värderingar

Diagram nr 9

Västernorränningarnas uppfattning om hur det är att driva företag i den egna kommunen



Förändring i procentandelar mellan år 2003 och 2007

Svarsalternativen mycket lätt - ganska lätt

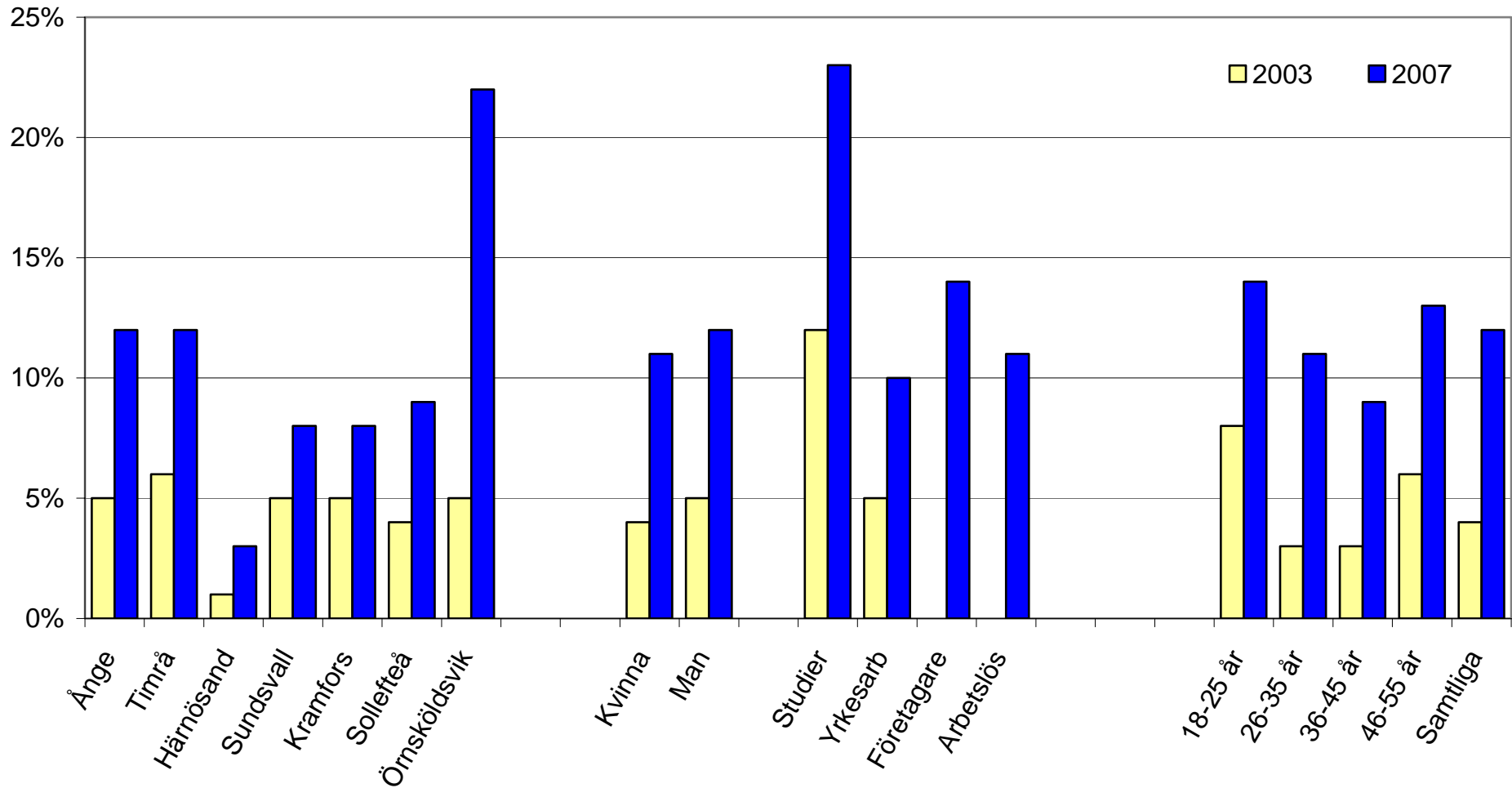
4-gradig skala

ENTREPRENÖRSANDAN I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Om attityder och värderingar

Diagram nr 10

Västernorränningrns uppfattning om hur det är att driva företag i den egna kommunen jämfört med andra kommuner



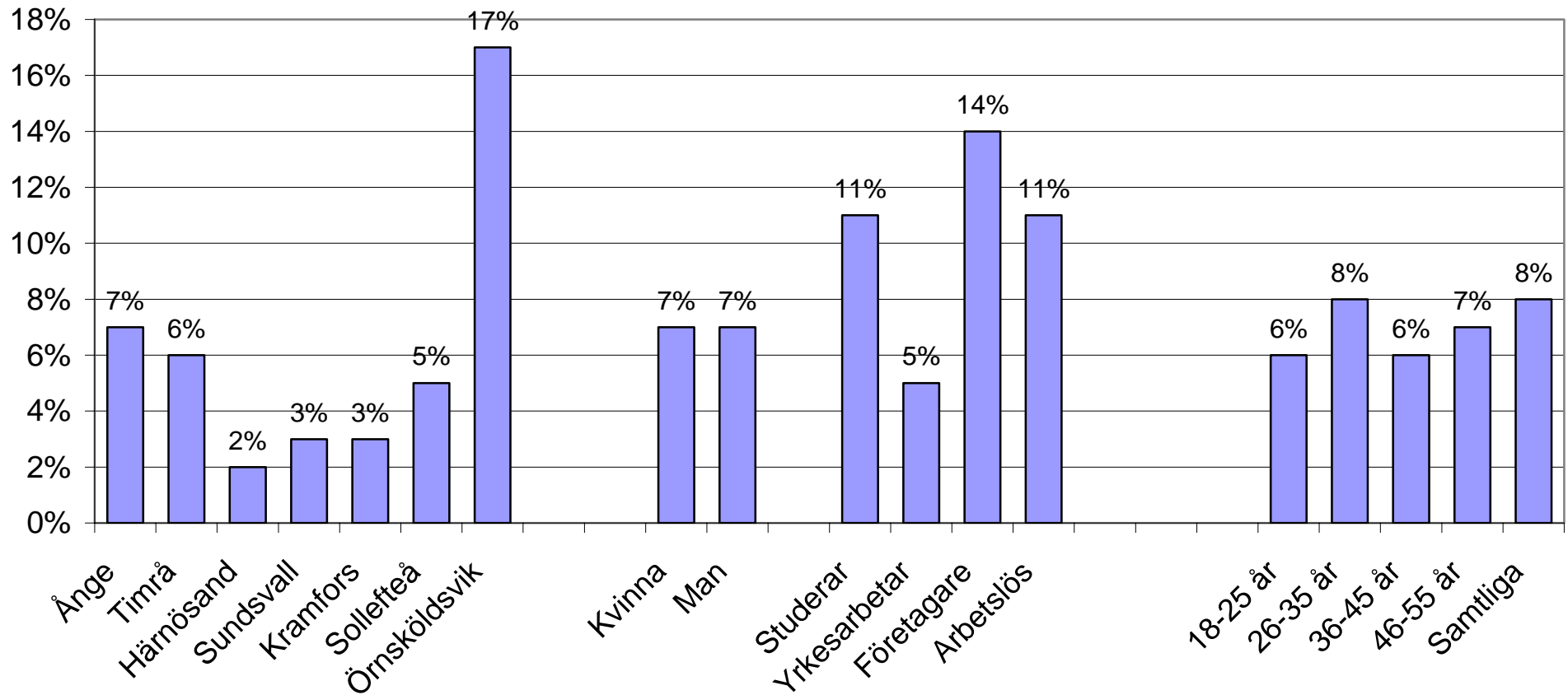
Svarsalternativen mycket lättare - litet lättare
5-gradig skala

ENTREPRENÖRSANDAN I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Om attityder och värderingar

Diagram nr 11

Västernorränningarnas uppfattning om hur det är att driva företag i den egna kommunen jämfört med andra kommuner



Förändring i procentandelar mellan år 2003 och 2007
svarsalternativen mycket lättare - litet lättare
5-gradig skala

ENTREPRENÖRSANDAN I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Om attityder och värderingar

Diagram nr 12

Förändring mellan åren 1997-2007 avseende EVI
dvs de kulturella förutsättningarna för entreprenörskap

